

УДК 355.3(476)“1990/2012”

Богдан Левик

ФОРМУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ ПІСЛЯ РОЗПАДУ СРСР

Проаналізовано етап реформування Збройних сил Республіки Білорусь у період 1991–2011 рр. Розглянуто воєнну доктрину та концепцію національної безпеки, охарактеризовано військово-політичні стосунки Білорусії у регіоні та у світі. Наведена структура та чисельність білоруської армії, її озброєння.

Ключові слова: Збройні сили Республіки Білорусь, воєнна доктрина, структура Збройних сил, розпад СРСР, національна безпека.

Військова історія пострадянських республік, як систематичний виклад фактів і подій після 1991 р., являє собою “білу пляму”, хоча це період нашого свідомого життя, відносно недавнього минулого, пережитого з усією країною [1, с. 5]. Національна армія є основним оплотом оборони і безпеки держави. Збройні сили, як складова державного забезпечення військової безпеки, стоять на охороні національних інтересів від військових загроз. Військовий потенціал, як стримуючий чинник, відіграє важливе значення у міжнародних конфліктах, коли вичерпані невійськові методи (дипломатичні, політичні, інформаційні). Дослідження історичного шляху створення і формування Збройних сил пострадянських республік має практичне значення для військово-політичної діяльності державних інститутів влади України.

Теоретики війни та безпеки світового значення досить тривалий час досліджують історію воєн, причину їх виникнення, способи уникнення військових конфліктів. Значний вклад у дослідженні даної проблематики зробили провідні зарубіжні науковці, колишні керівники міжнародних військово-політичних інститутів З. Бжезинський, Г. Кіссенджер, екс-президент США, Дж. Кеннан, американський посол США в СРСР у 1954–1963 рр.), В. Книш, С. Хантінгтон, Д. Волгонов, російський історик, Дж. Джоулвен, головнокомандувач об'єднаними силами НАТО у Європі, Дж. Мак-Коннелл, директор Національної розвідки США упродовж 2007–2009 рр., Дж. Робертсон, генеральний секретар НАТО у 1999–2004 рр., міністр оборони Великої Британії в 1997–1999 рр., Хав'єр Солана, голова європейського оборонного агентства у 2004–2009 рр. Принципи розробки та розвитку системи оборонного планування, як основи реформування збройних сил були сформульовані американськими вченими Ч. Кітчем та Р. Маккіном [2].

Дослідженню створення, формування та стану збройних сил колишніх республік СРСР присвячено мало сучасних наукових робіт. Серед них особливу увагу заслуговує монографія доктора військових наук, дійсного члена Російської академії військових наук В. Захарова “Военное строительство в государствах постсоветского пространства”, у котрій автор аналізує військові аспекти діяльності Співдружності незалежних держав (СНД), Організації договору колективної безпеки (ОДКБ), ШОС і ГУАМ, дає воєнно-географічний опис кожної пострадянської республіки, історію створення її збройних сил, розглядає механізми керівництва військовим будівництвом, перераховує повноваження державних органів у сфері оборони [3].

До кінця 80-х років минулого століття розуміння безпеки асоціювалося з терміном “військова безпека”. Російський дослідник А. Дмирієв вважає військову безпеку проблемою теорії і практики політики [4]. І. Лазарєв визначає дефініцію терміну: безпека – це стан відносин між суб'єктами (особа, нація, держава) при яких їх існуванню, розвитку і суверенітету не загрожує військова, економічна, екологічна та інші небезпеки [5]. А. Болятко визначає військову безпеку як систему гарантій захисту життєвоважливих державних інтересів, суспільства і особи всередині і за межами країни [6].

Питання військової безпеки у контексті національної безпеки в Україні досліджуються у Національному університеті оборони України, Інституті історії України НАН України, Українському інституті військової історії [7].

Академік НАНУ, В. Горбулін у збірнику “Механізми стратегічного програмно-цільового планування розвитку структур безпеки і оборони України” висвітлює актуальні проблеми реалізації завдань реформування та розвитку структур безпеки і оборони України у контексті її євроатлантичної інтеграції [8]. Аналізу організаційних засад демократичного цивільного контролю безпекової сфери, як особливої форми організації відносин у державі присвятив свою дисертаційну роботу А. Бірюченко [9].

В. Богдановича В. Ю. у монографії "Воєнна безпека України: методологія дослідження та шляхи забезпечення" розробив ряд індикаторів-показників для оцінювання стану національної оборони, військово-політичної ситуації, стану забезпечення національної безпеки [10].

Тема військової безпеки певним чином політизована вітчизняними та зарубіжними дослідниками. Поєднання доступних архівних документів з критично проаналізованим досліджувальним матеріалом дозволило істотно розширити джерельну базу і комплексно дослідити процес становлення системи військової безпеки у нових державах пострадянського простору 1991–2011 рр.

Аналіз наукової літератури переконливо свідчить що запропонована тема недостатньо глибоко досліджена. Військовими істориками розкрито окремі її аспекти, які у більшості випадків мають несистемний характер. Ця обставина зумовила автора звернутись до цієї військово-історичної проблеми.

Сучасна національна історіографія незалежної Української держави (1991–2011 рр.) представлена основним чином підручковими синтезами, численими хронологічними роботами, науковими і науково-публістичними працями [11]. Військово-політичні архівні матеріали за цей період відсутні або обмежені (деякі з них знаходяться під грифом "таємно"). Не стала винятком й Республіка Білорусь.

У вересні 1991 р. у Білорусії прийняли рішення про формування національних Збройних сил. 18 березня 1992 р. Верховною Радою (ВР) прийняті закони "Про Збройні Сили" [12] та "Про військовий обов'язок і військову службу" [13]. У листопаді 1992 р. прийнято закон "Про оборону" [14], "Про загальну військову повинність і військову службу", "Про статус військовослужбовців" тощо.

6 грудня 1992 р. ВР Республіки Білорусь (РБ) прийняла першу Воєнну доктрину з грифом "таємно". Розпочалось реформування армії Білоруського військового округу (БВО) в два етапи. Спочатку їх скоротили до 30 тис., а згодом структурно реформували. До реформування БВО у своєму складі мав дві танкові армії, сухопутну армію і дивізію, авіаційну дивізію, об'єднаний учбовий центр, частини тилового і технічного забезпечення. На території Білорусії були також дислоковані військові частини центрального підпорядкування: 103-я гвардійська повітряно-десантна дивізія, 38-а гвардійська ПДБ, 11-й корпус 2-ої окремої армії ПВО, 28-а повітряна армія, військові частини дальньої авіації, ВМФ, спеціальні війська, які підпорядковувались виключно міністру оборони СРСР. Основою військової техніки на той час були танки Т-72Б, БМП-2, БТР-80, літаки МіГ-29, Су-25, Су-27, бойові гелікоптери Мі-24. Їх кількість становила 3 457 танків, 3 824 БМП, 1 562 артилерійські системи, 390 бойових літаків, 79 ударних гелікоптерів. Для держави з населенням 10 млн така армія була непотрібна. Відповідно до Гельсенської угоди від 10 липня 1992 р. чисельність армії мала становити 10 % від кількості населення [15].

1997 р. кількість військовослужбовців Білорусії зменшилась до 83 тис. У відповідності до "Договору про звичайні сили у Європі", підписаному і ратифікованому РБ, як правонаступником СРСР 15 травня 1992 р. у Ташкенті, Збройні сили республіки мали на утримання до 1996 р. 1800 танків, 2600 БМП, 1615 артилерійських систем, 260 бойових літаків, 80 ударних гелікоптерів. За цей час білоруська армія структурно перетворена на корпуси, дивізії – на бригади, а частини повітряно-десантних військ – на аеромобільні війська. Авіаційні дивізії і полки – в авіаційні бази. У відповідності до цього ж договору Білорусь повинна була ліквідувати 2171 танк, 167 літаків, 1087 БТР та 333 бронемашини. Виконання умов договору білоруським військовим призвело до скорочення армії до 500 танків, з них 298 танків Т-80 продано на експорт [16].

Дотримуючись заявленого безядерного статусу, республіка 26 листопада 1996 р. вивезла стратегічні ядерні заряди у Росію. На території Білорусії залишилась унікальна протиракетна система колишнього СРСР, яка прикриває північно-західний напрям, в т. ч. Москву.

У відповідності до інформації з відкритих джерел, Білорусь 2001 р. витратила 1,7–1,9 % ВВП на оборону країни. Як зазначено вище, перша Воєнна доктрина була прийнята 6 грудня 1992 р. Суть документу полягала у дотриманні збройного нейтралітету, налагодження дружніх відносин з усіма державами, не прийняття участі у збройних конфліктах. Доктрина не розглядала потенційних противників серед держав світу. Воєнна доктрина декларувала позицію мирного врегулювання міждержавних конфліктних ситуацій і не вважала збройну силу аргументом забезпечення своєї безпеки. Білорусь задекларувала готовність виділити свій військовий контингент для Збройних сил ООН з метою проведення миротворчих операцій під егідою Ради Безпеки ООН.

У зв'язку з суттєвою зміною зовнішньополітичного курсу країни, внаслідок створення союзу з Російською Федерацією у період 1995–1999 рр. у Білорусії розроблялась нова воєнна доктрина, основною метою якої було підтримання миру і стабільності у Європі, однак вона не була прийнята.

Чергова воєнна доктрина прийнята 3 січня 2002 р. за № 74-З. Основні причини прийняття нової воєнної доктрини полягали у вивозі з території республіки стратегічного і тактичного ядерного

озброєння, формування конституційно запровадженої президентської форми правління, розширення НАТО на Схід, приєднання до ОДКБ, створення єдиного оборонного простору з Росією. Воєнна доктрина складалася з трьох розділів військово-політичного, військово-стратегічного та економічного. Характер доктрини суто оборонний. Жодна з держав світу не є для Білорусії потенційним противником. Одночасно, Білорусія не висуває до інших і не приймає від інших держав територіальних претензій. Пріоритетне військово-політичне значення відводиться Росії [17].

У розвиток концепції національної безпеки і воєнної доктрини, указами президента затверджені "Концепція розбудови Збройних Сил Республіки Білорусь до 2020 р.", "Програма завершення реформування Збройних Сил" та "План будівництва Збройних сил". Згідно з статутом СНД, а також договору ОДКБ, Білорусь має право звернутись до країн-учасниць за військовою допомогою. РБ проводить самостійну військову політику, вона виступає за створення європейської системи безпеки. Реальним кроком у сфері забезпечення регіональної і міжнародної військової безпеки Білорусь вважає свою участь у договорі про колективну безпеку від 15 травня 1992 р. та договорі про створення Союзу держав від 8 грудня 1999 р.

9 листопада 2010 р. президент Білорусі затвердив нову редакцію "Концепції національної безпеки Республіки Білорусь". Вона являє сукупність офіційних поглядів на забезпечення суспільства та держави від зовнішніх та внутрішніх загроз. Документ забезпечує єдиний підхід на формування та реалізацію державної політики забезпечення національної безпеки. Білорусь притримується багатовекторної зовнішньої політики, яка заснована на всебічній співпраці з Росією та стратегічними партнерами. РБ прагне активізувати співпрацю з ЄС та налагодити діалог з НАТО у питаннях посилення європейської безпеки на паритетних умовах. Керівництво Білорусі залишається на позиції проросійської зовнішньої політики, бажаючи залишатись у фарватері основного стратегічного партнера [18].

Військова безпека республіки знаходиться на високому рівні. Керівництво РБ готове вирішувати конфліктні ситуації невійськовими методами (політичними, дипломатичними, інформативними). Видимими проблемами у військово-оборонній сфері залишаються морально застаріла військова техніка та озброєння, погіршення військової інфраструктури, зниження престижу військової служби, небажання молоді захищати свою Батьківщину. Концепція національної безпеки вказує на відсутність прямих військових загроз для РБ на сьогодні, однак констатується наявність військової загрози на рівні ризиків та викликів від потенційних джерел. Серед внутрішніх військових загроз концепція вказує на зниження почуття патріотизму, готовності до збройного відпору, зниження військових можливостей Збройних сил для стратегічного стримування агресора. Серед зовнішніх загроз військовій безпеці зазначаються ризик розповсюдження зброї масового ураження, створення і розширення військово-політичних союзів у Європі, їх глобалізація, що призводить до дисбалансу, а також зниження потенціалу військово-політичних союзів, куди входить Білорусь – ОДКБ. Для нейтралізації перерахованих загроз у військовій сфері Білорусь виходить з принципу достатньої оборони та стратегічного стримування. Держава підтримує створення мілітарних громадських організацій і намагається провести модернізацію армії, підвищити конкурентоздатність оборонного сектору. Білорусь виступає за співпрацю з НАТО та ЄС з метою зміцнення європейської безпеки, особливо у Східній Європі. У Білорусі створені сили забезпечення національної безпеки, які об'єднують усі силові структури країни. Серед індикаторів-показників якісного рівня національної безпеки зазначаються забезпеченість військовими кадрами та забезпеченість армії сучасним озброєнням та спеціальною технікою [19].

Основи військової політики РБ базуються на конституційно закріпленому безядерному статусі та використанні міжнародно-договірної бази у військово-політичній сфері для гарантування власної безпеки. Стратегічне зближення Білорусії та Росії несе певні ризики для країн-сусідів, які сприймають такий альянс двох авторитарних держав як загрозу власній безпеці та обороні [20].

Президент РБ є головнокомандувачем Збройних сил. Рада Безпеки Республіки Білорусь – вищий колегіальний координаційно-політичний орган, його робочим органом є Державний секретаріат, який проводить інформаційно-аналітичне, правове та організаційно-технічне забезпечення. Вищими керівними органами Збройних сил Білорусії є Міністерство оборони та Генеральний штаб. Безпосереднє керівництво ЗС проводить міністр оборони. ГШ реалізує оперативні функції МО. У військовому стані ГШ стає робочим органом Ради Безпеки [21].

Розвиток сил загального призначення характеризує рівень розвитку родів військ, ступінь новизни озброєння та військової техніки, бойової підготовки. Армія РБ за показниками боєготовності знаходиться на 17 місці серед 100 провідних країн світу і на 5-у серед країн європейського регіону [22].

Сучасні Збройні сили РБ склалися з трьох видів: сухопутні війська, війська протиповітряної оборони, військово-повітряні сили. З грудня 2001 р. Збройні сили перейшли на двовидову структуру – сухопутні війська та військово-повітряні сили, до складу останніх входять війська протиповітряної оборони. Загальна чисельність військовослужбовців становила 83 тис. У подальшому, до 2006 р. заплановано скорочення до 65 тис., з них 50 тис. військових та 15 тис. цивільного персоналу. Армія формується за територіальним принципом, солдатами строкової служби. З 1995 р. запроваджено контактну службу [23].

Кадри офіцерського складу для усіх родів військ готує військова академія на 10 військових факультетах, створена на базі Мінського вищого інженерно-ракетного та Мінського вищого військового командного училищ. Курсанти мають можливість отримувати вищу військову освіту і у Російській Федерації. Тут готують військових спеціалістів рідкісних спеціальних професій. З 2001 р. армія готує своїх прапорщиків. Проходять підготовку майбутні військові спеціалісти і в середніх військових закладах. Мінське суворовське військово училище одне з таких, при поступленні до нього курсанти повинні досягти віку 12–14 років [24].

Сухопутні війська ЗС РБ мають чисельність 43,4 тис. осіб. Вони складаються з трьох армійських корпусів бригадного складу. Чисельність бригади у мирний період складає до 1500 військовослужбовців. Резерв сухопутних військ становить 300 тис. осіб. На озброєнні знаходиться 1778 танків, 2513 БМП, 1515 артилерійських гармат. Командування сухопутними військами знаходиться у м. Бобруйську [25].

Військово-повітряні сили і ППО створені 2001 р. мають чисельність 18,2–22,2 тис. військовослужбовців. ВПС – 12,3 тис. осіб. До їх складу входить 2-і винищувальних авіаційних бази, 1-а штурмова авіаційна база № 206 у м. Ліда, 2-і бойові вертолітні бази, 1-а бойова розвідувальна авіаційна база № 116 у м. Рось, 1-а транспортно-бойова вертолітна база у м. Мачулиші, 1-а транспортна авіаційна база, 1-а ескадрилья пунктів управління, 1-а ескадрилья забезпечення керівного складу МО. На озброєнні ВПС знаходиться 252 бойових літаків і 62 бойових гелікоптерів [26]. З них (узагальнені дані різних джерел 2004–2007 рр.) фронтові бомбардувальники Су-24М – 42 одиниць (од.), тактичні літаки-розвідники Су-24МР – 6 од., штурмовики Су-25 – 76 од. (з них 5 учбових), винищувачі Су-27 – 23 од. (в т. ч. 4 учбових), винищувачі Міг-29 – 41 од. (з них 9 учбових), важкі військово-транспортні Іл-76 – 16 од. (в т. ч. 12 комерційного використання), середні військово-транспортні Ан-24 – 3 од., легкі військово-транспортні літаки Ан-26 – 6 од., літаки радіо-ретранслятори Ан-26 РТ – 2 од., легкі військово-транспортні літаки Ан-24 – 2 од., пасажирські Ту-134 та Ту-154, бойові гелікоптери Мі-24 – 66 од., середні транспортно-бойові гелікоптери Мі-8 – 125 од., важкі десантно-транспортні гелікоптери Мі-6 – 29 од., важкі десантно-транспортні гелікоптери Мі-26 – 14 од.[27].

Війська ППО мають чисельність 10,2 тис. осіб. До їх складу входять війська протиповітряної оборони та засобів ППО сухопутних військ, винищувальна авіація ВПС. Війська ППО включають два роди військ – зенітно-ракетні та радіотехнічні. За узагальненими даними, ППО РБ на озброєнні має 175 зенітно-ракетних комплексів С-75 (середньої дальності), С-125 (малої дальності), С-200 і С-300 (великої дальності). Використовують армійські зенітно-ракетні комплекси (ЗРК) "середньої" дальності "Бук" і "малої" дальності "Оса".

Військова авіація Білорусії не має стратегічних одиниць типу Ту-160 і не спроможна доставляти на великі віддалі високоточну зброю.

Оперативно-тактичне командування зосереджене на західному (польському) та північно-західному (прибалтійському) напрямках.

Білорусь стала партнером Організації Північноатлантичного договору 1995 р. у рамках програми "Партнерство заради миру". Військові Білорусі проводили заходи у відповідності до індивідуальної програми Партнерства Білорусі та НАТО. Так, у 2003 р. таких заходів проведено понад 50. Білорусь розширила своє представництво у комітетах НАТО. Однак після президентських виборів у грудні 2011 р. НАТО припинило співпрацю з білоруською армією. У сфері військової співпраці Білорусія притримується багатовекторної політики [28].

Фінансування Збройних сил Білорусі відбувається виключно з загального державного фонду, на статтю: "Національна оборона", що передбачає наступні розділи розподілу "Оборона і Збройні Сили", "Забезпечення мобілізаційної підготовки і мобілізації", "Інші питання пов'язані з національною обороною". З асигнування Міністерства оборони у період 2005–2008 рр. на національну оборону припадає 86,9–89,3 %. Оборонний бюджет Білорусії 2008 р. становив 681 млн доларів США. Нові військові розробки отримали схвальні відгуки у фахівців. Це нова радіорелейна система для пошуку повітряних цілей "Восток" та легкий танк "Т "Сталкер". 140-й ремонтний завод МО РБ сумісно з словацькими партнерами проводить модернізацію застарілої військової техніки. На базі БТР та БМП-1 створено нові бойові машини "Кобра-К2 та "Кобра-С". Військові автомашини російського

виробництва переводяться з карбюраторних двигунів на дизельні. На Мінському автозаводі змонтована БМ-21 "Град". У військових конструкторів є реактивна система залпового вогню "БелГрад". Військові розробки досить успішно проводить державне підприємство "БелОМО" [29].

Білорусія, як і Україна має значний вплив на баланс сил на регіональному рівні. Республіка повністю інтегрована на Росію, 2000 р. входить у союз з Російською федерацією. Має з Росією єдиний оборонний простір. Тривала співпраця з Російською Федерацією в області ППО дозволила Білорусі повністю оновити і відремонтувати засоби протиповітряної оборони. Росія продає для білоруської армії озброєння і військову техніку за російськими внутрішніми цінами. Для прикладу, 2006 р. 115-й ракетній бригаді поставлено чотири дивізіони ЗРК С-300 ПС. Експортна ціна одного становить 180 млн дол., Білорусь їх закупила за 13 млн дол. Економія становила 707 млн дол., що складає річний оборонний бюджет республіки. Білоруський військово-промисловий комплекс не випускає кінцевої військової продукції, тому військово-технічна співпраця вигідна для Білорусі. Військово-політична дотація обертається економічною залежністю білоруської економії від Росії. Білоруська армія фактично стала складовою частиною російських збройних сил [30]. Армія РБ вважається військовими експертами однією з боєздатних у Європі. Ситуація тісної співпраці і військово-технічної залежності позбавляє білоруську армію самостійності, що повністю узалежнює військову політику Білорусі від військово-політичного курсу Російської Федерації.

Список використаних джерел

1. Касьянов Г. Україна 1991 – 2007: нариси новітньої історії / Г. Касьянов – К.: Наш час, 2008. – С. 5. 2. Бжезинський З. Україна і Польща в контексті європейської інтеграції / З. Бжезинський // Стратегічна панорама. – 2003. – № 4. Бжезинський З. Велика шахівниця. – Львів – Івано-Франківськ: Лілея –НВ, 2000. – 236 с. Кіссенджер Г. Дипломатія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/kissing/01.php. Кеннан Дж. Дипломатія Другої світової війни глазами американского посла в СССР Джорджа Кеннана / Перевод с англ. Л. А. Игоревского, Ю. Д. Чупрова. – М.: Центрполиграф, 2002. – 479 с. Хантингтон С. О волне демократизации, их сущность и периодизация. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ualib.com.ua/br/7561.html>. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. – М.: ООО "Издательство АСТ", 2003. – 603 с. Горбулін В. П. Без права на покаянне / В. П. Горбулін. – Харків: "Фоліо", 2009. Волкогонов Д. Семь вождей. 1–2 книги / Д. Волкогонов // Новости. – 1995. – 496 с. Hitch Ch., McKean R. The Economics of Defense Spending in the Nuclear Age. – Cambridge: Harvard University Press, 1960. – 422 p. Radwick B. Modern Armed Forces Planning. – New York: SAGE, 1975. – 345 p. 3. Захаров В. М. Военное строительство в государствах постсоветского пространства / В. М. Захаров. – М.: РИСИ, 2011. – 380 с. 4. Дмитриев А. П. Соотношение стабильности и безопасности государства как проблема политической теории и практики / А. П. Дмитриев // Современные проблемы национально-государственной и международной безопасности. – М.: ВА ГШ, 1992. – С. 38. 5. Лазарев И. А. Теория безопасности, ее состояние и перспективы развития / И. А. Лазарев // Современные проблемы национально-государственной и международной безопасности. – М.: ВА ГШ, 1992. – С. 10. 6. Болятко А. В. Задачи военной безопасности и обеспечение их решения / А. В. Болятко // Военная мысль. – 1993. – № 4. – С. 10–13. 7. Левик Б. С. Військова історія у системі забезпечення національної безпеки та оборони України / Б. С. Левик // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції "Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук". Частина II. – 156 с. 8. Горбулін В. П. Механізми стратегічного програмно-цільового планування розвитку структур безпеки і оборони України. – Вип. 23 / [За заг. ред. академіка НАНУ, д. т. н. В. П. Горбуліна]. – К.: Євроатлантикінформ, 2006. – 152 с. 9. Бірюченко А. Демократичний цивільний контроль над військовою сферою у контексті національної безпеки України: дис. канд. політ. наук. – К., 2006. – 185 с. 10. Богданович В. Ю. Военная безопасность Украины: методология исследования и пути обеспечения / В. Ю. Богданович. – К., 2003. – 322 с. 11. Кондратюк К. К. Сучасна національна історіографія новітньої історії України (1914–2009) / Кондратюк К., Сухий О. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – С. 186. 12. Закон Республики Беларусь "О Вооруженных Силах Республики Беларусь" № 1904-ХІІ от 3 ноября 1992 г. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=1641>. 13. Закон Республики Беларусь "О воинской обязанности и воинской службе". № 1914-ХІІ от 5 ноября 1992 г. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=V19201914&p2={NRPA}>. 14. Закон Республики Беларусь "О обороне" № 1902-ХІІ от 3 ноября 1992 г. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=V19201902&p2={NRPA}>. 15. Феськов В. И. Советская армия в годы "холодной войны" (1946–1999) / В. И. Феськов, К. А. Калашников, В. И. Голиков. – Томск: Изд-во Том. ун-та, 2004. – С.7.; Краснознаменный Белорусский военный округ. – Минск, 1973. – 542 с. 16. Договір про звичайні збройні сили у Європі. Договір ратифіковано Постановою ВР № 2526-ХІІ від 01.07.1992. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_314. 17. Военная доктрина Республики Беларусь. Министерство обороны Республики Беларусь. Официальный сайт. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mod.mil.by/zakonzak.html>. 18. Концепція національної безпеки Республики Беларусь. – 2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mod.mil.by/koncept.html>; Концепція національної безпеки

Білорусії. 2010 р. Центр військової політики і політики безпеки. Оборонний вісник 2011. – № 5. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://defpol.org.ua/site/index.php/uk/arhiv/defensebulletin/5794--52011>. 19. Основы военной политики Республики Беларусь. Министерство обороны Республики Беларусь Офіційний сайт. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mod.mil.by/zakonzak.html>. 20. Концепція національної безпеки Білорусії. 2010 р. Центр військової політики і політики безпеки. Оборонний вісник 2011. – № 5. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://defpol.org.ua/site/index.php/uk/arhiv/defensebulletin/5794--52011>. 21. Офіційний інтернет-портал Президента Білорусії. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://president.gov.by/>. 22. Агеев А. И. Военный потенциал 100 ведущих стран мира / А. И. Агеев, Б. В. Куроедов, О. В. Сандаров // Экономические стратегии. – 2011. – № 1. – С. 22–23. 23. Министерство обороны Республики Беларусь. Официальный сайт. Структура Вооруженных сил. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mod.mil.by/struct1vs.html>; Belarmy. Информационно аналитический портал. История и структура Вооруженных сил. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://belarmy.by/category/istoria-belarusi>. 24. Министерство обороны Республики Беларусь. Официальный сайт. Военная карьера. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mod.mil.by/vv/vvcarier.html>. 25. Belarmy. Информационно аналитический портал. История и структура Вооруженных сил. Сухопутные войска. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://belarmy.by/istoria-belarusi/suxoputnye-vojska-respubliki-belarus>. 26. Belarmy. Информационно аналитический портал. История и структура Вооруженных сил. Военно-воздушные войска и Войска противовоздушной обороны. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://belarmy.by/istoria-belarusi/voenno-vozdushnye-sily-i-vojska-rvo-belarusi>. 27. Прим. автора. 28. Деятельность Министерства обороны Республики Беларусь в рамках международного сотрудничества. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.mod.mil.by/megd_sotr.html. 29. Государственный военно-промышленный комитет Республики Беларусь. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vpk.gov.by/companies/detail/140rz/>. 30. Порівняльний аналіз оборонних бюджетів України і Білорусі в контексті регіональних безпекових процесів". Аналітична записка. Відділ оборонних стратегій та військово-технічної політики. (Н. Діденко). Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. Електронний ресурс – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/518/>

Богдан Левик

ФОРМИРОВАНИЕ ООРОЖЕННЫХ СИЛ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ ПОСЛЕ РАСПАДА СССР

Проанализированы этапы реформирования Вооруженных сил Республики Беларусь в период 1991–2011 гг. Рассмотрены военная доктрина и концепция национальной безопасности, охарактеризованы военно-политические отношения Беларуси в регионе и в мире. Приведена структура и численность белорусской армии, ее вооружения.

Ключевые слова: Вооруженные силы Республики Беларусь, военная доктрина, структура вооруженных сил, распад СССР, национальная безопасность.

Bogdan Levyk

FORMATION OF THE ARMED FORCES OF THE REPUBLIC OF BELARUS AFTER THE COLLAPSE OF THE SOVIET UNION

Analysis of the reform of the armed forces of the Republic of Belarus in the period 1991–2011. Reviewed by current military doctrine and concept of national security. Characterized the political relations of Belarus in the region and in the world. The structure and the strength of the Belarusian army, its armaments.

Key words: armed forces of the Republic of Belarus, military doctrine, the structure of the armed forces, collapse of the USSR, national security.